

danske bio analytikere

07/2023

Bioanalytikere blæste til kamp

Regeringens lønløfte til fire andre faggrupper skabte både frustrationer og sammenhold.

// side 12

OK24 er i fuld gang

Bliv klogere på, hvem vi forhandler med, og hvad sker der de næste måneder.

// side 29

På sporet af diagnosen

På Rigshospitalet spiller bioanalytikere en vigtig rolle, når patienter skal udredes for hjerne- og nervesygdomme.

// side 8

Vi automatiserer jeres prøvemodtagelse på laboratoriet

NOVEMBER 2023

06 dbio noter

08 "Det er lidt ligesom at være detektiv"

På landsplan er der under 50 bioanalytikere, der laver det, Julie Dyppel laver

12 Da bioanalytikerne tog ordet

Regeringens løbnøfte for fire faggrupper fik bioanalytikere over hele landet til at blæse til kamp

13 Nickoline Rye Vestergaard

"Det er jo virkelig fedt at mærke fællesskabet"

14 Skal flere tage del i vagtarbejdet?

"Vagtudtynding" er et politisk *hot topic*, men på en klinisk biokemisk afdeling venter man på formlen

16 Karriereportræt: Min vej i faget

Ny serie i fagbladet

17 Hvad skal der stå på dit navneskilt?

Danske Regioner vil give sundhedspersonale ret til selv at bestemme, om man kun vil skilte med fornavn

18 Færøsk afdelingsbioanalytiker

"Vi har taget et kvantespring fra stenalderen til nutiden i ét hug"

21 Tre års ventetid på gratis fertilitetstjek

Efterspørgslen efter regionale fertilitetstjek er massiv, men sparekrav kan tage livet af dem

22 Fagligt: Vi mødes til brød og kaffe

Hvordan udveksling af gaver, penge og mad påvirker sociale relationer – også i kaffestuen

25 Det forsker de i

Ph.d.-projekt om risiciene ved eksponering af pesticider

26 Petriskålen

28 En grøn idé

29 OK24

29 Meld dig ind i dbio

30 Navne

31 Spørg dbio

dbio nr. 07

17. november 2023
Udgiver:
Danske Bioanalytikere,
Peter Bangs Vej 7A, 3,
2000 Frederiksberg
Tlf.: 4422 3246
e-mail: bladet@dbio.dk

dbio.dk

REDAKTION

Anne Sophie Flach,
ansvarshavende redaktør
tlf. 3179 8232
asf@dbio.dk

STILLINGSANNONCER

Minella Veggerby Fitzsimons,
annoncer@dbio.dk
tlf. 4422 3253

FORSIDE

Thomas Nielsen

TEKSTSIDEANNONCER

Dansk Mediaforsyning
tlf. 70 22 40 88
dbiotekst@dmfnet.dk

DESIGN, PRODUKTION OG TRYK

OTW A/S
Trykt på Miljøpapir

OPLAG 6.800

Udkommer 8 gange årligt

Tilsluttet Dansk Fagpresse
forening og Fagpressens
Medie Kontrol.

Artikler i "danske bioana-
lytikere" dækker ikke
nødvendigtvis redaktionens/
Danske Bioanalytikeres
synspunkter. Eftertryk kun
tilladt med kildeangivelse, dog
ikke i erhvervmæssig
sammenhæng.

AFLEVERINGSFRISTER

Sidste frist for aflevering
af redaktionelt stof og
annoncer er klokken
12.00 på dagen for
deadline. Denne frist
kan ikke overskrides.

Nr. 8 udkommer
22. december 2023
frist 17. november 2023

Nr. 1 udkommer
16. februar 2024
frist 15. januar 2024

Nr. 2 udkommer
22. marts 2024
frist 19. februar 2024

Pyha. Svært at følge trop, når forskellige dagsordner snubler over hinanden

Jeg vil tro, at de fleste af jer, der læser denne tekst, forgæves har forsøgt at finde fornuft og retfærdighed i Mette Frederiksens pludselige treparts-udmeldinger dén lørdag i midten af september. Hvor statsministeren tidligere afviste overhovedet at have en mening om, hvilke faggrupper der skulle have del i den portion midler, offentligt ansatte var blevet stillet i udsigt – ja, det havde hun så alligevel. Ikke bare skulle vi ikke længere afvente konklusionerne fra Lønstrukturkommissionen (LSK) – vi skulle helt glemme dem! Og hvad, I helt sikkert også husker, er, at bioanalytikerne ikke var blandt statsministerens håndplukkede favoritter.

Ballade! På Facebook, i Ekstra Bladet, i Politiken, i Radioavisen, i DR's Debatten. Flere af jer tog bladet eftertrykkeligt fra munden, og pludselig hed det så, at "andre faggrupper" – måske – også kunne tilgodeses. Supersejt gået, for siden har vi trods alt forhandlet ud fra et anderledes ståsted.

Tydeligt er det dog, at LSK-rapportens tal for lønfterslæb ikke passer ind i regeringens egen kalkule. Nu handler det pludselig mest om at sikre vagtbemanding på de kliniske afdelinger. Om rekruttering og fastholdelse. Et problem vi også i høj grad kender til, som I ved.

Samtidig må jeg altså drage et dybtfølt suk, for i oveni trepartsforhandlingerne er vi også i fuld gang med forberedelserne til overenskomstforhandlingerne i foråret. Jeg skal da lige hilse og sige, at regeringens pengesæk ikke har gjort det arbejde lettere. Jo, vi vil selvfølgelig knokle alt, hvad vi magter for, at I skal få del i de trepartsmidler. I fortjener dem! Men regeringens del-og-hersk-strategi har vitterligt skabt et spændingsfyldt OK-forhandlingsklima. Jamen naturligvis, når man på den måde splitter det sundhedsfaglige kollektiv og deres forhandlingsorganer. Og i øvrigt vælger at dreje helt af på den dagsorden om ligeløn og lønfterslæb, som, vi alle for lidt siden var enige om, skal adresseres. Og når man – endnu engang – fejrer en grundig og seriøs kommissionsrapport af brættet og ændrer spillereglerne.

Så ja, vi skal konstant være helt oppe på tærerne for at følge trop. Men rolig nu; vi har ikke givet op. Så langt fra. Fortsættelse følger.

“

Flere af jer tog bladet eftertrykkeligt fra munden, og pludselig hed det så, at "andre faggrupper" – måske – også kunne tilgodeses. Supersejt gået, for siden har vi trods alt forhandlet ud fra et anderledes ståsted.

Af Martina Jürs, formand i Danske Bioanalytikere

FOTO / LISBETH HOLTEN

READY AND RESILIENT FOR THE RESPIRATORY SEASON

Be prepared to face and confidently
manage the uncertainty

To help you provide your patients with a timely diagnosis this respiratory season, Hologic's targeted respiratory panels for the Panther Fusion® system ensure you can confidently meet the seasonal demands and prepare your lab for whatever it may bring.

Scan below to learn more or visit
Hologic.com/ReadyAndResilient

Hologic BV, Da Vincilaan 5, 1930 Zaventem, Belgium.

Alligevel ikke en skør konspirationsteori.

Eller hvad?

Nogle kvinder rapporterede om uventede blødninger fra underlivet i tiden efter at have fået en coronavaccination i 2021. Det drejede sig både om kvinder, der var midt i eller helt ude over overgangsalderen, og om kvinder, der ikke menstruerede, fordi de tog hormonpræparater. Det skriver Politiken på baggrund af en pressemeddelelse fra det norske Folkehelseinstituttet. Beretninger af den slags er ellers blevet affærdiget som fake news spredt af skumle antivaxere, men i et nyt studie bliver sammenkoblingen undersøgt. Studiet, der har været bragt i Science Advance, bygger på en spørgeskemaundersøgelse af 22.000 norske kvinder, og forskerens tal peger i retningen af, at henholdsvis ca. syv procent af de kvinder, der var i overgangsalderen, og seks procent af dem, der var ikke-menstruerende, oplevede pludselige blødninger i måneden efter deres vaccination. Der var typisk tale om en enkelt episode.

Avisartiklen kommer dog også ind på den omstændighed, at der er tale om selvrapportering, som kan være fejlbehæftet. Og måske præget af den særlige opmærksomhed på coronabivirkninger, der har været i offentligheden, kan man tilføje.

FOTO / COLOURBOX

HUSK

... at du kan afmelde at modtage fagbladet på papir og med post. På dbio.dk finder du en blanket til formålet. Klik under dbio.dk/fag-viden/fagbladet-danske-bioanalytikere/fravelg-fagbladet-paa-papir

Du kan selvfølgelig stadig læse med online. På dbio.dk kan du også finde tidligere numre af fagbladet og søge på de emner, der interesserer dig.

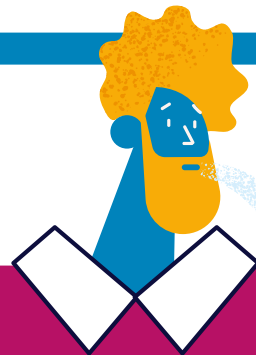

FOTO / DR

MALPRACTICE

Har du stadig abstinenser efter "Skadestuen", "Landsbyhospitalet", "Greys hvide verden" eller "Scrubs", kommer her et kvalificeret bud på en seværdig og ganske usentimental hospitalsserie. Britiske "Malpractice", der på DR har fået undertitlen "- en fatal fejltagelse", kommer hele vejen rundt om et udsultet offentligt sundhedsvæsen, topstressede ansatte og etiske/faglige dilemmaer på stribe; heraf titlen, der henviser til anklagen om grov professionel forsømmelse. Og ja, Big Pharma i en lokal version lurker naturligvis et sted i de mørke kulisser.

Miniserien på fem afsnit er produceret af ITV og kan streames på DR frem til august 2024.

Udåndingsluft kan blive den nye blodprøve

Ny dansk forskning viser, at biomarkører i udåndingsluften kan påvise lungeemboli (blodprop i lungerne). Og på længere sigt formentlig også afsløre andre typer lidelser. Det skriver Dagens Medicin i et interview med metodens ophavs-kvinde, Inger Lise Gade, læge på Hæmatologisk Afdeling på Aalborg Universitetshospital.

Opsamlingen af det diagnostiske prøvemateriale sker, når en patient trækker vejret normalt ind i en beholder med et særligt hylster, hvor temperaturen er minus 80 grader. Den procedure fortætter luften til damp, og efter 15 minutter vil der være opsamlet 1,5 ml væske, hvilket er tilstrækkeligt til en undersøgelse af prøvens proteinindhold. Forskeren har en formodning om, at udåndingsluft repræsenterer hele den menneskelige organisme, og at proteinkompositionen derfor også kan afdække tilstande i eksempelvis lever og fordøjelsessystem. "Det her kan blive den nye blodprøve," udtaler hun til bladet.

ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

GAMMEL NOK?

Begrebet longevity er ikke bare på få år blevet et hyper-hypet forskningsfelt og en milliardindustri, men også et nyhedskriterium i sig selv. Medierne svømmer for tiden over med hele føljetoner om veje til dét, man med lidt god vilje kan fordanske til "sund aldring". FASTERUTINER. SØVNHYGIEJNE. HIIT-MOTION. KULDETERAPI. MEDITATION. FLITIG BRUG AF TANDTRÅD. EKSTOTISKE KOSTTILSKUD. OG HELST HELE BADULJEN PÅ ÉN GANG, IFØLGE TV-VÆRT OG IVERKSÆTTER EMIL THORUP. FOR DET HANDLER NATURLIGVIS IKKE BARE OM AT HOLDE SIG I LIVE LÆNGE NOK TIL AT KUNNE KLASIFICERES SOM EN OLDING. MEN OM AT BLIVE EN AF DEN FRISKE, SPÆNDSTIGE OG SUPERENERGISKE SLAGS, DER IKKE LIGGER SUNDHEDSVÆSNET (UD OVER EN NY HOFTE I NY OG NÆ) ELLER BØRN OG BØRNEBØRN OG OLDEBØRN TIL LAST. TIL DEM, DER IKKE MÅGTER DEN SLAGS EKSTREMER – OG I ØVRIGT MENER, AT LIVET KAN BLIVE LANGT NOK ENDDA – ER REGERINGEN NETOP VED AT LANCERE EN HELT ANDEN TYPE TILBUD: LÆGEASSISTERET FARVEL OG TAK.

FOTO / SHUTTERSTOCK

Dødvægt(tab)

Tidligere undersøgelser har påvist, at det er sundere at holde en stabil kropsvægt – og såmænd gerne med en vis overvægt – end at rutsje op og ned på skalaen. Store vægtudsving, typisk efter slankekure, er nemlig koblet til større dødelighed. Nu bekræfter et nyt studie, at det samme gør sig gældende for ældre personer. Det skriver professor Bente Klarlund i sin sundhedsklumme i Politiken.

54.437 kvinder, alle født i 1932 eller før – nogle døde, andre stadig i live – blev i 2022 fulgt op på af forskere. Af studiet fremgår det, at kvinder, der havde holdt nogenlunde den samme vægt gennem hele livet, havde bedre chancer for at leve, til de var over 90 år. Det bemærkelsesværdige var, at det også gjaldt de kvinder, der havde været svært, men stabilt overvægtige. Vægttab på fem procent eller mere over tre år betød derimod en statistisk kortere levealder. Den højere dødelighed kan muligvis også skyldes, at vægttab i en høj alder ofte er koblet til alvorlig sygdom, bemærker Klarlund.

FOTO / LIV LATRICIA HABEL - RITZAU SCANPIX

Fedme og fuldskab

Flere behandlere og patienter har oplevet, at såvel diabetesmedicinen Ozempic som fedmepræparatet Wegovy også har en heldig virkning på forskellige former for misbrug, herunder alkoholisme.

Berlingske har interviewet en 61-årig alkoholiker fra Gentofte, som har deltaget i et mindre dansk studie med et stof fra samme medicinklasse – såkaldte GLP-1-antagonister – som de to Novo Nordisk-blockbustere. Manden havde efterfølgende en øjeblikkelig og markant mindre trang til at drikke, fortæller han. Klinisk professor Anders Fink-Jensen fra Københavns Universitet har igangsat og ledet studiet, og han ser de nyopdagede aktive stoffer som en anderledes strategi i behandlingen af alkoholafhængighed.

Producenten Novo Nordisk er dog ikke "på nuværende tidspunkt" i gang med deciderede kliniske studier over denne særlige patientgruppe, oplyses det til Berlingske.

FOTO / COLOURBOX

”DET ER LIDT LIGESOM

Selv om en del undersøgelser er rutine, er det ikke alle, der følger lærebogen. Og så bliver det lidt ligesom at løse et mysterium, lyder det fra Julie Dyppel, der arbejder som bioanalytiker på Afdeling for Hjerne- og Nerveundersøgelser på Rigshospitalet

“Sig til, når du kan mærke, det prikker.”

Bioanalytiker Julie Dyppel har tændt for varmelampen, der gerne skulle få Laila Worms overfladetemperatur på venstre ben op på minimum 34 grader. Ved den temperatur leder nerterne nemlig under optimale forhold og sørger for, at patientens nerter afgiver den rigtige information og ikke giver falsk-positive svar.

“Nu. Av, det niver.”

Julie Dyppel kigger på sin skærm og vender sig mod Laila Worm igen.

“Trækker det ud i fødderne?”

Laila Worm nikker.

“Ja. Der er godt gang i den.”

Det er et par år siden, Laila Worm sidst har været på Afdeling for Hjerne- og Nerveundersøgelser, hvor Julie Dyppel har været ansat de sidste ti år. Laila Worm har diabetes og følges normalt på Endokrinologisk Afdeling, men er begyndt at få snurrende og prikkende fornemmelser i begge ben og den ene arm.

Det kan også være symptomer på en nervebetændelse, måske som led i hendes sukkersyge.

Og det er her, Julie Dyppel kommer ind i billedet.

“Vi er med til at løse et mysterium”

Julie Dyppel tilhører en eksklusiv flok. På landsplan er der under 50 bioanalytikere, der laver dét, hun laver, som blandt andet er at udføre de såkaldte ENG-undersøgelser, hvor hun undersøger patientens nervebaner ved hjælp af små strømstimulationer, der aktiverer nervebanerne til at lave elektriske impulser.

“VÆRKTIV”

AT VÆRE

"Væmmeligt", udbryster Leila Worm oven på den sidste undersøgelse af en nerve, der indebærer en serie af tyve stød.

"Siden jeg var en helt grøn, nyuddannet bioanalytiker, har jeg drømt om at sidde på retsmedicinsk. Du ved, sådan rigtig CSI-agtig."

Julie Dyppel

På dagsbasis har Julie Dyppel tre-fire patienter. Typisk tager det op mod 45 minutter per patient, men der er enkelte, hun er sammen med i op mod tre timer. For selvom hun har arbejdet med specialt i over ti år og derfor har en del erfaring, er hver patient unik.

"Jeg foretager flere af mine undersøgelser på rutinen. Alligevel er det aldrig den samme historie. Patienterne er forskellige, de reagerer forskelligt, og det er ikke alle, der følger lærebogen. Her bliver opgaven for mig at tænke: 'O.k., hvad står jeg over for? Hvorfor ser undersøgelsen ud, som den gør, og hvad betyder det?' Det er lidt ligesom at være detektiv, hvor vi er med til at løse et mysterium," siger Julie Dyppel.

"Mistænker du din sukkersyge?"

Hun forklarer, at udfordringen ofte består i at kunne skelne mellem forskellige symptomer. For eksempel hvis en patient har snurrende fornemmelser i fod eller underben, så kan det tyde på udfordringer i det perifere nervesystem (nerver, der løber til og fra rygmarv og krop, red.).

"Men det kan i princippet også stamme fra det centrale nervesystem (nerveceller og nervefibre i hjerne og rygmarv, red.). Hvis man for eksempel har en myelopati (problemer med nervebanerne i rygmarven, red.), kan det godt give snurrende symptomer i ben og fødder. Men en rygproblematik, som for eksempel en diskusprolaps, kan give lignende symptomer. Derfor spørger jeg altid ind til, om folk har haft rygsmerte," forklarer Julie Dyppel, der rent teknisk også kan se det på

"Jeg har sprittet af og sat elektroderne på. Vi starter med benene, hvor jeg kan forstå, at der også er forskel på højre og venstre. Lad os kigge på det. Godt, det kan nive, så sig til, når det begynder at prikke," lyder det fra bioanalytiker Julie Dyppel. Sekundet efter kommer der et halvkvalt: "Av!"

skærmen, hvor hun skelner mellem følenervebaner og motoriske nervebaner.

“Hvis begge nervebaner er ramt, så kan det indikere, at man har en nervebetændelse,” forklarer hun og rykker stimulatoren op i venstre knæhase.

“Dine primære symptomer var snurren i benene. Du siger, at det brænder, og din følesans er anderledes. Har du mistanke om, at det hænger sammen med din sukkersyge?” spørger Julie Dyppel.

Laila Worm ryster på hovedet.

“Nej, den er velmedicineret.”

Hidsig hugtand

Julie Dyppel har været i gang med sin undersøgelse i små tyve minutter, hvor elektroder og stimulatoren er blevet placeret forskellige steder på Laila Worms krop. Først på benene, i knæhaserne, på fødderne, ved tærerne. Herefter venstre arm, håndflader og fingre.

“Nervebanen deler sig i to i håndfladen, selvom det er samme nerve,” lyder det fra Julie Dyppel.

“Og jeg tror faktisk, jeg har fat i den forkerte gren her,” siger hun, mens hun kigger på sin skærm.

“Nerverne ligger ikke på samme måde inde i os mennesker. Vi er som sagt ikke en lærebog. Så jeg rykker lige elektroderne en smule igen.”

Det viser sig, at den elektriske stimulation niver særlig godt til på Laila Worms lillefinger.

“Det føles som en hidsig hugtand, det dér,” konstaterer hun.

Efter en halv time har Julie Dyppel fået de oplysninger, hun skal bruge, og undersøgelsen er overstået.

“Jeg skal lige sikre mig, at alt er i orden. Jeg forlader dig derfor lige for at tale med en læge, og så kommer jeg tilbage,” siger Julie Dyppel, der går ud ad døren.

“Af natur er jeg snakkesalig”

Julie Dyppel forklarer, at hendes speciale på flere måder er mere beslægtet med det lægefaglige end det sygeplejefaglige. Det er ikke hende, der laver slutanalysen og den endelige konklusion. Den del ligger hos superviserende neurofysiolog, der i sidste ende stiller en diagnose. Men hun skriver, hvilke svar hun får fra nerverne, og dermed hvad undersøgelsen kunne tyde på.

I hendes arbejde foretager hun også de såkaldte EEG-undersøgelser, altså ElektroEncephaloGrafier, der blandt andet kan konstatere epilepsi. Men hun foretrækker ENG-undersøgelserne, der har langt flere mulige udfald.

“Det er simpelthen mere spændende. Jeg er også mere aktiv og har langt større interaktion med patienterne, hvilket jeg sætter stor pris på,” forklarer Julie Dyppel og uddyber:

“Af natur er jeg snakkesalig, og jeg synes selv, jeg er god til at aflæse folk: Har de lyst til at snakke med mig? Hvad har de lyst til at fortælle og ikke fortælle?”

Drømmen om retsmedicinsk

Julie Dyppel kommer ind ad døren igen.

“Lægen vil gerne have, at jeg undersøger en

Latens, hastighed og amplitude

På Julie Dyppels skærm får hun informationer fra både følenervebanerne – de nervebaner, der fx fortæller, om kogepladen er varm – og de motoriske nervebaner, som er de nerver, der går ud til musklerne. Der undersøges flere forskellige ting; bl.a. nerveledningshastighed, som siger noget om funktionen af de fedtskeder (“isolering”), som omgiver nervefibrene (“ledningen”), og amplituden af svarene fra nerverne, som siger noget om, hvor mange nervefibre der fungerer. Påvirkning af “isoleringen” kan ske ved visse sygdomme og tryk på nerven, mens påvirkning af “ledningen” kan ske ved andre sygdomme. Oplysningerne hjælper med at stille den rigtige diagnose og dermed hjælpe henvisende læge til den rigtige behandling for patienten.

ekstra nerve i dit ene ben. Det inkluderer altså, at jeg skal give dig denne her serie på 20 stød i træk,” siger Julie Dyppel.

“De kommer nu.”

Tyve stød senere konstaterer Laila Worm fortsat, at det ikke er verdens mest behagelige undersøgelse.

“Væmmeligt,” lyder det.

Julie Dyppel kan dog fortælle, at Laila Worms nerver denne gang “lå lige efter lærebogen”.

“Hold da op. Noget, der er helt normalt ved mig,” griner Laila Worm.

Ti minutter senere er Laila Worm ude af døren igen med beskeden om at komme igen til en supplerende undersøgelse, så de kan komme endnu mere til bunds i de symptomer, hun har.

“Det var en forholdsvis rutinepræget undersøgelse, der dog alligevel havde små overraskelser undervejs, hvor jeg var nødt til at gå nogle omveje for at få det fulde billede,” fortæller Julie Dyppel, der især elsker opklaringsarbejdet ved sit arbejde.

“Siden jeg var en helt grøn, nyuddannet bioanalytiker, har jeg drømt om at sidde på retsmedicinsk. Du ved, sådan rigtig CSI-agtig. Men jeg kan mærke, at jeg ville savne patientkontakten. Så lige nu bliver jeg her. Med et speciale, jeg brænder for,” understreger Julie Dyppel. ▣

Da bioanalytikerne tog ordet

Da statsminister Mette Frederiksen (S) i et interview med TV 2 satte navn på fire faggrupper, som kunne se frem til et lønloft, blæste bioanalytikere over hele landet til kamp. For til trods for at bioanalytikerne ifølge Lønstrukturkomiteen hører til blandt de faggrupper med størst lønefterslæb, var de ikke nævnt. Det fik mange til at stille sig frem og sætte ord på deres frustrationer – både på sociale medier, i artikler, radioen og på TV

Hov-hov, statsminister, vi er skam også vitale for samfundet og bør have løn derefter: Vi arbejder 24/7, 365 dage om året

STIFTEN.DK

“Bioanalytikere arbejder 24/7, 365 dage om året – dvs. også mens det meste af Danmark sover. Vi har bestemt med mennesker at gøre, mange af os har den daglige direkte kontakt. Og vi er vitale for velfærdssamfundet,” skrev bioanalytiker og HB-medlem Ruth Skovgaard i et læserbrev i Århus Stiftstidende.

Snydt af Mette: – Det skriger til himlen!

EKSTRA BLADET

“Hvis man reelt er interesseret i rekrutteringsproblemer og sundhedsvæsenets sammenhængskraft, så bliver de om noget sted nødt til at kigge hen mod os bioanalytikere,” argumenterede bioanalytiker Christina Arnskov Andersen.

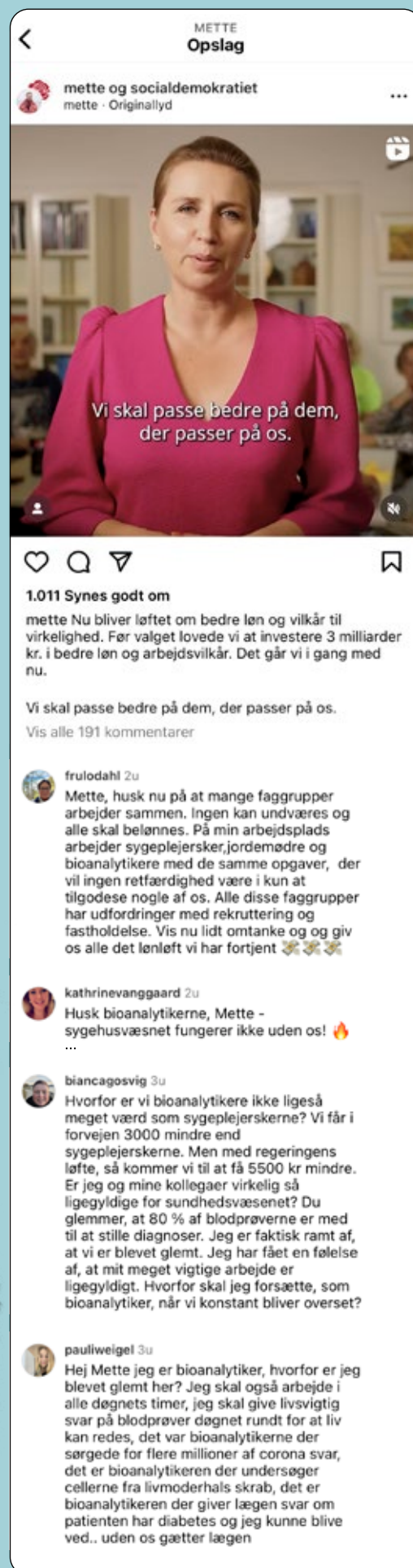
“Jeg er helt med på, at vi alle fortjener en bid af lagkagen i sundhedsvæsenet, men jeg synes, det er vores tur til at blive tilgodeset,” udtalte bioanalytiker Anders Sparvath Christensen.

“Jeg tænker lidt, at det må være en fejl, at vi ikke er nævnt, for vi må simpelthen være med i puljen,” lød reaktionen fra dbio-formand Martina Jürs.

Mette Frederiksen – du overser det store billede! Det handler ikke bare om blod i et glas

VIBORG-FOLKEBLAD.DK

“Vi arbejder for din sundhed og dit liv fra vores plads i kulissen. Vi er ikke dem, der står på scenen og shiner. Vi er ikke dem, du husker, når du er blevet behandlet. Men uden os var det ikke sikkert, du kunne få en diagnose, få fulgt op på, om behandlingen virker, eller få monitoreret dit forløb,” lød det bl.a. i bioanalytiker Karen Inge Nielsens læserbrev, der blev bragt i Viborg Folkeblad.

KILDE: DR

TV-avisen, DR

Indslaget "Faggrupper undrer sig over lønloft"

"Det er ikke, fordi jeg ikke synes, de nævnte faggrupper skal have et lønloft, det skal de, men der bliver glemt nogle, der har præcis de samme kriterier, som regeringen melder ud," udtalte Nickoline Rye Vestergaard i indslaget.

KILDE: DR

Debatten, DR

Torsdag d. 21. september

Bioanalytiker Nickoline Rye Vestergaard stillede også op i Debatten på DR2 torsdag d. 21. september. Her sagde hun blandt andet:

"Nej, bioanalytikere føler sig bestemt ikke set. Vi er en mindre faggruppe end fx pædagoger og andre, der er blevet fremhævet. Vi er totalt tabt på gulvet i det her. Vi har også skæve arbejdstider, vi har også rekrutteringsproblemer i stor stil, vi har også et kæmpe lønefterslæb, ligesom pædagogerne har, men vi er ikke nævnt nogen som helst steder. Jeg kan overhovedet ikke se sammenhængen i det, det kan jeg virkelig ikke."

KILDE: DR

TV-avisen, DR

Indslaget "Flere skal arbejde på fuld tid"

"Det er 24 timer i døgnet, 365 dage om året. Også juleaften," lød det i TV-avisen. Denne gang fra bioanalytiker Anja Storgaard, der også undrer sig over, at faggruppen ikke blev fremhævet.

"Det synes jeg helt sikkert, vi skulle (have mere i løn som følge af trepartsforhandlingerne, red.). Baggrunden for det var jo, at det var dem, der arbejdede med mennesker, og dem, der udførte vitale arbejdsopgaver," sagde hun.

Nickoline Rye Vestergaard

Bioanalytiker og TR på afdelingen Blodprøver og Biokemi på Aarhus Universitetshospital.

Hvad var det ved statsministerens udmelding, der provokerede dig?

Jeg så for mig, at man med et lønloft til udvalgte job ville skævvride vores samarbejde på hospitalerne. Rigtig mange af os, som er ansat der, har samme uddannelseslængde og oplever de samme udfordringer i hverdagen. Vi kunne jo netop også sætte flueben ud for de konkrete kriterier, der var opstillet af regeringen.

Hvorfor var det vigtigt for dig at repræsentere bioanalytikerne?

Jeg følte virkelig, vi blev overset, fordi vi er en mindre faggruppe. Selvom vi også har skæve arbejdstider, rekrutteringsproblemer, og vi også har et kæmpe lønefterslæb, blev vi ikke nævnt. Men man får jo ikke noget ud af at være sur eller frustreret for sig selv, så jeg kom frem til, at jeg blev nødt til at gøre noget. Så jeg kontaktede selv P4 Østjylland, og derfra tog det fart. DR Nyheder ringede, så DR2 Debatten, og derefter kontaktede DR Nyheder mig igen.

Hvordan oplevede du dét at stille dig frem?

Det var meget overvældende. Jeg havde jo ikke regnet med, at det ville gå så vildt for sig. Men jeg har kun fået virkelig søde og positive tilbagemeldinger. Særligt efter Debatten blev jeg lagt ned af beskeder på både Facebook og Instagram osv. Det er jo virkelig fedt at mærke fællesskabet og opbakningen fra faggruppen. Jeg blev bl.a. også kontaktet personligt af dbio's formand (Martina Jürs, red.) og min regionsformand (Karin Vestergaard, dbio-Midtjylland, red.), der med det samme meldte sig klar til at støtte og hjælpe mig. Selv flere sygeplejerskekollegaer fra sygehuset har tilkendegivet, at de synes, at jeg klarede det godt og havde fat i den lange ende. Det gav mig blod på tanden, for det er jo mega skønt, at man kan mærke støtten og opbakningen vidt og bredt. Derudover har min ledelse også været meget forstående, og det er også rigtig vigtigt, især fordi jeg endte med at bruge en del arbejdstimer på det.

SKAL FLERE TAGE DEL I VAGT- ARBEJDET?

Det er et af de mest debatterede emner i sundhedsvæsenet og en af de centrale anbefalinger fra Robusthedskommissionen. Hvordan får vi flere til at tage de tungeste vagter, så de bliver fordelt på flere medarbejdere? En også velkendt udfordring på Klinisk Biokemisk Afdeling i Roskilde. Her har man fået kabalen til at gå op ved at reducere antallet af bioanalytikere i aftenvagten. Men på sigt kan det blive nødvendigt at sprede de hårdeste vagter ud på flere, lyder det fra ledelsen

Politisk er det et varmt emne. Vagtarbejdet i sundhedsvæsenet hviler på for få. "Presset skal tages af de skuldre, som bærer allermost," lød det blandt andet fra sundhedsminister Sophie Løhde (V) oven på Robusthedskommissionens anbefalinger.

For det er svært at få besat vagter mange steder i sundhedsvæsenet. Særligt dem, der ligger på skæve tidspunkter af døgnnet: om aftenen, om natten, i weekender og på helligdage.

Det ved man alt om på Klinisk Biokemisk Afdeling (KBA) på Sjællands Universitetshospital i Roskilde. Her kæmper man også med at finde og fastholde medarbejdere. Særligt dem, der vil arbejde, mens de fleste sover. Derfor har afdelingsledelsen de sidste par år afprøvet flere modeller for at få vagtplanerne til at gå op. Senest er man begyndt at inddrage flere prøvetagere uden bioanalytikerbaggrund i vagtarbejdet for at kunne reducere antallet af bioanalytikere i aftenvagten. Fra fire til to.

"To bioanalytikere er et absolut minimum for, at vi fortsat kan dække børn og kvalitets sikre apparaturet," forklarer chefbioanalytiker på KBA, Sjællands Universitetshospital, Helle Kune Frederikson.

På fem år er afdelingen gået fra at have 42 vagtgående bioanalytikere til at have 30 i dag. Og selvom det ikke er optimalt, er den nuværende løsning, hvor man har skåret ned på, hvor mange vagtgående bioanalytikere der skal være i aftenvagterne, nødvendig. Det mener fællestillidsrepræsentant (FTR) for bioanalytikerne på den kliniske biokemiske afdeling Sidsel Nørskov Wessel, der også sidder i dbio's hovedbestyrelse.

"Det er en måde at sikre, at alle får lov til at have noget frihed. Ved at fordele det ud, så vores prøvetagere også deltager i vagter, kan vi fokusere på, at det er de bioanalytikere, der er i vagt, der kører vores vagtapparatur, og dem, der sikrer kvaliteten der. Også selvom det måske betyder, at de ikke nødvendigvis kommer lige så meget ud til patienterne," siger hun.

ANBEFALING 11:

Vagtarbejdet skal udyndes og deles mellem flere

BAGGRUND: "En stor del af vagtarbejdet i sundhedsvæsenet er koncentreret på en relativt lille gruppe medarbejdere og få faggrupper. Der er derfor stor forskel på den enkeltes vagtbelastning, og ofte rammer vagtbelastningen skævt, så fx nyuddannede, unge børneforældre, bestemte afdelinger og faggrupper bærer en uforholdsmæssig stor vagtbyrde."

DERFOR ANBEFALER KOMMISSIONEN

BL.A.: "Ergo- og fysioterapeuter, lægesekretærer og bioanalytikere deltager også i vagtarbejdet, og relativt få tager mange vagter. Det indikerer, at der kan være potentiale for at inddrage flere faggrupper i vagtarbejdet og udjævne vagtarbejdet inden for de faggrupper, der i forvejen varetager en stor del af opgaverne i vagttid."

KILDE: UDDRAG FRA ROBUSTHEDSKOMMISSIONENS RAPPORT.

"Det at sprede vagterne ud på flere – også medarbejdere, der i dag ikke har vagter – vil selvfølgelig påvirke manges privatliv. Men omvendt er vi også meget optagede af, at vores nuværende vagtgående bioanalytikere ikke bliver så slidte og frustrerede, at de søger væk."

Helle Kune Frederikson

Allerede tidligere i år blev der ifølge Sundhedsmonitor indført tvungne vagter for alle sygeplejersker på Urologisk Afdeling på samme sygehus, fordi vagtplanerne på grund af manglen på personale ikke kunne gå op.

På KBA i Roskilde arbejder man også hårdt på at rekruttere og fastholde medarbejdere ved fokuseret at arbejde med arbejdsmiljøet og medarbejdernes trivsel. Fra februar indfører man bl.a. ønskevagter, hvor man giver personalet mere indflydelse på deres egen arbejdstid.

Men det har også været debatteret, om man skulle fordele de tungeste vagter på flere medarbejdere, sådan som det bliver foreslået politisk, siger chefbioanalytiker Helle Kune Frederikson.

"Det er en overvejelse, vi løbende har haft i ledelsen. Det er jo en svær balancegang. Det at sprede vagterne ud på flere – også medarbejdere, der i dag ikke har vagter – vil selvfølgelig påvirke manges privatliv. Men omvendt er vi også meget optagede af, at vores nuværende vagtgående bioanalytikere ikke bliver så slidte og frustrerede, at de søger væk. Så det kan være, at det på et tidspunkt bliver nødvendigt at se på sådan en løsning. Men så vidt muligt håber vi at kunne gøre det ad frivillighedens vej," siger hun.

FTR Sidsel Nørskov Wessel afventer lige nu, at politikerne kommer med et udkast til, hvordan man mere konkret vil fordele vagterne blandt flere. Og hun håber, at ledelsen vil tage medarbejderne med i arbejdet, hvis man vælger at følge anbefalingerne.

"Hvis man gør det, giver det allerbedst mening at tale om det åbent. Hvis medarbejderne får lov til at have indflydelse og komme med input til, hvad der kunne give mening, så får man lettere folk med sig. Hvis man tvinger et færdigt produkt ned over personalet, bliver det alt for nemt at rejse og finde sig et nyt sted. Det skal regionen også have for øje. Bioanalytikere er en kæmpe mangelvare i det offentlige, og det private vil så gerne have flere af os. Det er ingen trussel, det er bare fakta," siger hun. ▣

Fokus på rekruttering og fastholdelse

Som led i at rekruttere og fastholde medarbejdere arbejdes der målrettet med flere initiativer på Klinik Biokemisk Afdeling, Sjællands Universitetshospital.

ONBOARDING

Individuelle introduktionsprogrammer, fælles morgenmad, opkobling med buddy, bootcamp osv.

ARBEJDSLIV I BALANCE

Livsfasepolitik, der kan rumme alle, fleksible arbejdstider, ønsker til vagtplanlægning osv.

SOCIAL TILKNYTNING

Arbejdsglædeambassadører, der planlægger krea-klub, gåklub, fre-

dagsbar, sommerfest, julefrokost, julebingo osv.

FAGLIG UDVIKLING

Faglige oplæg hver uge, skillstation, medarbejderens ønskeseddel, faglig skattejagt osv.

UDVIKLING AF BIOANALYTIKERFAGET

Akademiske bioanalytikere, der forsker, ansættelse af kommende erhvervs kandidater, strategiarbejde inden for bioanalytikerudvikling osv.

KILDE: SJÆLLANDS UNIVERSITETSHOSPITAL.

MOLEKYLÆR-
BIOLOGISK AFSNIT,
SYDVESTJYSK
SYGEHUS

Elsa Justinussen

Hvad er dit nuværende job?

Jeg er bioanalytiker i molekylærbiologi på Sydvestjysk Sygehus i Esbjerg, hvor jeg har været fast i tre år. Da coronaepidemien startede for tre et halvt år siden, sad jeg i en stilling som laboratoriekonsulent. Situationen var rimelig tilspidset, så vi blev spurgt, om vi ville kunne hjælpe til i laboratorierne. Det var i den forbindelse, jeg kom til molekylærbiologi og kunne mærke, at jeg var glad for at være i laboratoriet igen. Så jeg besluttede at søge tilbage.

Hvilken uddannelse og hvilke job førte dig den vej?

Jeg startede i 1996 på bioanalytikeruddannelsen i Århus. På det tidspunkt uden at have

specifikke tanker om speciale. Men under uddannelsen blev jeg lun på patologien. Da jeg var færdiguddannet, fik jeg først job på Patologisk Afdeling i Esbjerg, og derefter havde jeg halvandet år på Mikrobiologisk Afdeling. Det var interessant, men jeg havde lidt for meget krudt bagi til at sidde stille på en aflæsningsplads. Så jeg drog til København, hvor jeg fik job på Afdeling for Patologi på Rigshospitalet i tre år. Det var virkelig spændende, fordi vi lavede flere analyser – og så var det noget større end det, jeg kom fra. Men så kom der en fantastisk stilling som projektbioanalytiker på Bispebjerg Hospital i forskningsafsnittet på mave-tarm-kirurgisk afdeling. Her endte jeg med at blive fire år. Men jyden ville hjem igen, og selvom fysikken ikke havde været min stærkeste side under uddannelsen, søgte jeg en stilling i Nuklearmedicinsk Afdeling. Her arbejdede jeg

som specialist i radiofarmacien i tre et halvt år. Derefter fik jeg en slags flyverfunktion, hvor jeg var rundt på Molekylær, Patologi og Biokemi. Men ordningen løb lige så stille ud i sandet igen, så da der i 2017 kom en stilling som laboratoriekonsulent, slog jeg til. Jeg kunne virkelig godt lide at komme ud i praksis, hvor man arbejder med personalet omkring kvalitetssikring i prøvetagning, POCT-udstyr og dyrkning af uriner. Og nu er jeg så i molekylærbiologien.

Hvad er dine drømme for fremtiden?

Jeg er rigtig godt tilfreds med at være i molekylærbiologien. Og så hjælper jeg også til med prøvetagning i vores klinisk biokemiske afdeling, når tiden tillader det. Jeg synes, det er dejligt med afveksling og patientkontakt i jobbet. Så jeg drømmer ikke om andet lige nu. Men hvem ved i fremtiden?

HVAD SKAL DER STÅ PÅ DIT NAVNESKILT?

Danske Regioner har besluttet, at det skal være op til medarbejderne selv at bestemme, om deres navneskilte skal vise hele eller kun dele af deres navn

“Vores medarbejdere skal føle sig trygge på arbejdspladsen. Det er vigtigt at slå fast,” siger formand for Danske Regioner Anders Kühnau og uddyber:

“Derfor vil vi nu give den enkelte medarbejder ret til selv at afgøre, om man vil bære navneskilt med det fulde navn eller kun med dele af navnet, fx fornavnet.”

Initiativet vil gælde alle regionale medarbejdere på sundheds- og socialområdet. Det sker ifølge Danske Regioner for at mindske risikoen for, at medarbejderne via de fulde navne kan spores og opsøges uden for arbejdstid.

Danske Regioner skriver i en mail til Danske Bioanalytikere, at tiltaget nu skal implementeres i hver af de fem regioner.

Ét blandt flere initiativer

Danske Regioner skriver videre, at man i alle regioner har arbejdet med, hvordan man på enten afdelingsniveau eller hospitalsniveau håndterer navneskiltene, som kan være en nem måde for fx patienter at få oplyst det fulde navn på en medarbejder.

“Det nye er, at vi vil give den enkelte medarbejder en ret til selv at beslutte det, så det ikke behøver at være ens for alle medarbejdere i hele afdelingen,” siger Anders Kühnau.

Danske Regioner arbejder også på andre tiltag på området. Det er tidligere vedtaget at udvikle en teknisk løsning, så medarbejdernes navne i journaler kan pseudonymiseres, hvis de føler sig truede. I disse tilfælde vil medarbejdernes navne ikke fremgå af de journaloplysninger, der vises til borgere. ▣

ARTEL

trust your results

- Kalibrer dine pipetter på få minutter med Artel PCS - Pipette Kalibrerings System.
- Giver fuldt overblik over alle laboratoriets pipetter.
- Kontakt Biolab A/S for tilbud.

Biolab A/S
Sindalsvej 29
DK-8240 Risskov
Telefon 8621 2866
E-mail: sales@biolab.dk
www.biolab.dk

FÆRØSK AFDELINGSBIOANALYTIKER:

“Vi har taget et kvantespring fra stenalderen til nutiden i ét hug”

På Landssjúkrahúsið i Thorshavn mæker man flere gevinster ved, at man igen har fået besat stillingen som speciallæge i patologi og har været igennem en gennemgribende opgradering af det tekniske udstyr.

Da man sidste år ansatte en ny speciallæge i patologi ved Landssjúkrahúsið i Thorshavn på Færøerne, stod det klart, at behovet for en teknologisk opgradering var yderst tiltrængt. Her omkring et år senere er man nået i mål – blandt andet på grund af samarbejdet med fagansvarlige bioanalytikere fra Rigshospitalet

Da det færøske sygehusvæsen sidste år ansatte Rikke Egede Vincentz som speciallæge i patologi, var det starten på en gennemgribende udvikling af de patologiske kompetencer ved Landssjúkrahúsið (Landssygehuset) i Thorshavn.

I 2020 var den tidligere speciallæge i patologi fratrådt stillingen for at gå på pension. Og da det på daværende tidspunkt ikke var muligt at finde en ny kandidat til stillingen, var det nødvendigt at sende prøver, der udtages på sygehuset og i diverse praksisser, til den patologiske afdeling på Rigshospitalet i København.

Men med tiltrædelsen af Rikke Egede Vincentz kom der fokus på at hjemtage og analysere prøverne lokalt igen.

“Vi kan ikke klage over samarbejdet med Rigshospitalets patologiske afdeling, for det har været ganske fortræffeligt. Men perioden uden en fast speciallæge i patologi på Landssygehuset har vist os, hvor nødvendigt det er at have vores egen patologiske afdeling, hvor vores bioanalytikere kan undersøge vores egne prøver,” siger sygehusdirektør Steinar Eirikstof og peger på, at det blandt andet ses på ventetiden.

“Når prøverne skal sendes til København, tager det den tid, det tager. Så uanset om man i København arbejder hurtigt, så bliver vi nødt til at vente, og det er absolut ikke optimalt – hverken for patienterne eller for hospitalet,” siger han.

Men omstillingen krævede en ganske betragtelig teknologisk opgradering i afdelingen. For med sygehusdirektørens egne ord var man “teknisk bagud”. Og samtidig skulle bioanalytikerne oplæres i nye procedurer og arbejdsgange.

Samarbejde med danske bioanalytikere

Hele processen blev sat i søen i et samarbejde med Afdeling for Patologi på Rigshospitalet, hvor man er vant til at arbejde med det nyeste udstyr på feltet.

For bioanalytikerne på Landssygehusets laboratorie var det en ret stor udfordring, forklarer ledende bioanalytiker på sygehuset i Thorshavn Birta K. Samuelsen.

“Det var nogle helt nye arbejdsgange, der skulle implementeres, og derfor var det vigtigt med en grundig faglig oplæring.”

Mikkel Vaabengard Nielsen

“Det skal ikke misforstås. Medarbejderne var meget glade for beslutningen om den teknologiske opgradering. Den var hårdt tiltrængt. Men den medførte også, at der skulle ændres rigtig meget over relativt kort tid,” siger hun.

For at sikre at de færøske kolleger var rigtig klædt på til de nye opgaver, inviterede man to bioanalytikere fra Rigshospitalet op for at oplære dem til de nye tider.

“Den tekniske udvikling på området går meget hurtigt, og der er sket meget inden for vores område de sidste mange år. Derfor var det en god idé, at vi tog op og hjalp til med indføringen af det nye it-system, de mange nye metoder og de nye måder at gøre tingene på,” siger Mikkel Vaabengard Nielsen, der sammen med sin kollega Bonnie Svendsen i november sidste år tog til Færøerne for at oplære deres kolleger. Sammen har de mere end 20 års erfaring fra patologien på Rigshospitalet.

Grundig teoretisk gennemgang

Allerede inden de kom til Færøerne, var medarbejderne på Landssygehuset startet på den teoretiske del af uddannelsen. Her blev de blandt andet undervist i

← For at sikre en korrekt analyse bruges der kontrollen på immun-histokemiske farvninger.

↑ Glasset med kontroller analyseres sammen med patientvæv. Immunfarvninger påviser antistoffer i vævet og hjælper til den samlede diagnose.

Fællesbillede af de færøske og danske kolleger:
Gunnrið Jóanesarson (tv.), Malan Kristiansen, Rikke Egede Vincentz, Bonnie Svendsen, Linda Midjord, Rossarin Wannathap og Mikkel Vaabengard Nielsen.

vævspræparering, HE- og specialfarvning og IHC.

Da den teoretiske del af undervisningen var færdig, skulle den prøves i praksis. Det foregik i laboratoriet, hvor de fulgte prøvernes gang. Fra modtagelsen af prøver til udskæring og pakning af biopsier, vævspræparering, indstøbning, mikrotomi af paraffinblokke, farvning af HE, aflevering og mikroskopering, fryseundersøgelse og cytologi.

“Det var nogle helt nye arbejdsgange, der skulle implementeres, og derfor var det vigtigt med en grundig faglig oplæring,” siger Mikkel Vaabengard Nielsen.

Et teknologisk “kvantespring”

I dag er det Landssygehusets ledelses forventning, at man inden for en overskuelig fremtid vil kunne undersøge og analysere omkring 80 procent af prøverne på Færøerne. Og det er man også rustet til, hvis man spørger Birita K. Samuelsen.

“Kort sagt har vi fået en så grundig opdatering, at vi har taget et kvantespring fra stenalderen til nutiden i ét hug. Da vi nu igen har fået en speciallæge i patologi på Landssygehuset, var det den rigtige beslutning, da vi nu alle er opgraderet og opdateret,” siger hun. ▣

TRE ÅRS VENTETID

PÅ GRATIS FERTILITETSTJEK

Mens regeringen ønsker at styrke fertilitetsområdet med 45 mio. kr. i den kommende finanslov, truer sparekrav med at tage livet af populære køtilbud om at få overblik over sine chancer for at kunne få børn. Region Hovedstaden slap i denne omgang. I Skive og Horsens håber man på, at regeringsudspillet vedtages, så der kan findes penge til at holde deres knap et år gamle fertilitetsrådgivning kørende

TEKST / HELLE BROBERG NIELSEN, JOURNALIST ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

Det er ikke kun par, der allerede forgæves har forsøgt at blive forældre ad naturlig vej, der bekymrer sig om deres fertilitet. Også andre – både par og enlige kvinder og mænd – har lyttet til dommedagsfortællingerne og vil gerne kende deres chancer for at kunne blive forældre engang i fremtiden. På den baggrund indførte de regionale fertilitetsklinikker i Skive og Horsens i december sidste år et tilbud, hvor to eftermiddage om måneden er afsat til et fertilitetstjek og rådgivning af personer, der gerne vil kende deres odds. Tilbuddet er populært; samtlige tider er booket tre år frem. Adgangen til det gratis fertilitetstjek er inspireret af et tilsvarende setup, der har eksisteret på Rigshospitalet siden 2011 og på Herlev Hospital siden 2016. Også her kan man kun imødekomme en mindre del af henvendelserne.

Æg, sæd og livsstil

Fertilitetstjekket omfatter for kvinder, at de får undersøgt deres ægreserve gennem en scanning af underlivet suppleret med en blodprøve, der måler AMH (Anti Müllersk Hormon), som er en indirekte markør for, hvor mange umodne æg der er tilbage i æggestokken. Der kan også ses på kvaliteten af kvindens æg, ligesom hendes cyklushistorik, sygehistorie og livsstil gennemgås. Mænd får undersøgt sædkvalitet og livsstil. Begge parter får efterfølgende rådgivning om eventuelle livsstilsændringer eller om at fremrykke deres planer om at stifte familie.

Den populære forebyggelsesrådgivning eksisterer stadig kun i Region Hovedstaden og Region Midtjylland; i Region Sjælland forsøgte man sig

På frys til senere brug

I modsætning til private fertilitetsklinikker må offentlige klinikker ikke tilbyde at udtage og nedfryse ubefrugtede æg fra kvinder, der endnu ikke er i fertilitetsbehandling eller ikke har en anden medicinsk indikation for at sikre æg til senere brug. Såkaldt social freezing.

Fra første januar 2024 ophæves den femårsgrænse, der hidtil har eksisteret for opbevaring af ubefrugtede æg. Herefter kan kvinden disponere over sine æg, indtil hun fylder 46 år, som er grænsen for, hvornår en kvinde i Danmark må modtage fertilitetsbehandling. Der er ingen øvre aldersgrænse for mænd i fertilitetsbehandling eller tidsbegrænsning på opbevaring af nedfrosset sæd.

med noget tilsvarende for små ti år siden, skriver Jyllands-Posten, men uden at det på det tidspunkt fik større søgning. Avisen har også spurgt i Region Syddanmark og Region Nordjylland. Her har man ingen aktuelle planer om at indføre tilbuddet. Bl.a. på grund af mangel på ressourcer.

Afventer nye fertilitetsmidler

Det er netop også dét, der truede med at lukke fertilitetsrådgivningen i Region Hovedstaden, da der i efteråret skulle findes besparelser på budgettet for 2024. Her slap man med skrækken: "Der vil ikke ske ændringer i det nuværende tilbud," lyder den kortfattede besked på mail fra Rigshospitalets presstjeneste.

Også fertilitetsområdet i den hårdt pressede Region Midtjylland må holde for, og klinikchef og overlæge Helle Olesen Elbæk i Skive ved endnu ikke, hvor deres kun et år gamle tilbud står, når besparelserne rammer hendes klinik og kollegerne i Horsens.

"Vi har af regionen fået besked på at spare mellem fem og ti mio. kr. Det ville så lige være rart at vide, om det er nærmere de fem end de ti. Derfor kan jeg ikke i øjeblikket forudsige, om vi kan fortsætte. Vi afventer nu regeringens udspil til finansloven om 45 mio. kr. til fertilitetsområdet og håber på, at der så måske også vil være penge til os," siger hun.

Regeringens øremærkede 45 mio. kr. skal ifølge forslaget fortrinsvis gå til at øge antallet af behandlingsforsøg for barnløse i behandling. Fra de nuværende tre til seks. Om forslaget vedtages, afgøres først, når finansloven lander inden årets udgang. ■

Vi mødes til brød og kaffe

En analyse af, hvordan udveksling af gaver, penge og mad påvirker sociale relationer

AF:
TANJA WÜRTZ
JØRGENSEN

Bioanalytikerunderviser,
Afdeling for Klinisk Patologi
på Odense Universitetshospi-
tal. Studerer Master i
sundhedsantropologi,
Københavns Universitet

En gruppe bioanalytikere indbetaler til en fælles gavekasse. Kollegaen Ulla får en gave indkøbt fra gavekassen i anledning af sin runde fødselsdag. Som tak kvitterer Ulla med morgenbrød til de pågældende kolleger. Bioanalytikerstuderende Emilie går hen for at tage af brødet, men bliver hurtigt irettesat i kaffestuen af bioanalytikeren Bente, der gør opmærksom på, at hun ikke må tage af brødet, fordi hun ikke har bidraget til Ullas gave. Emilie bliver fløv og ked af det. Hun opsøger sin underviser, fordi hun føler sig udelukket fra fællesskabet og ikke kan overskue, hvordan hun kan rette op på den uheldige situation.

Udveksling som begreb i sociale fællesskaber

I antropologien anskues udveksling af gaver, penge, mad og ydelser i grupper ved mange perspektiver. Udvekslingssystemer har stor betydning for sociale relationer – også mellem kolleger på en arbejdsplads. I forbindelse med sine redegørelser for de sociale principper i det analytiske begreb udveksling argumenterer sociolog og antropolog Marcel Mauss for begrebet gensidighed ved reciprocitet. I denne artikel, "Vi mødes til brød og kaffe", redegøres analytisk for begreberne ved at belyse dem i et teoretisk, ikke empirisk eksempel med situationen mellem personerne kaldet Emilie og Bente.

Gaven i cirkulation

"The Gift" er et hovedværk af Marcel Mauss, hvor udveksling er et centralt begreb. Han udarbejdede hovedsageligt analytiske begreber via andres feltarbejde. "The Gift" er således baseret på en sammenlignelig analyse af feltarbejde i Melanesien, Polynesien og Nordvestamerika bl.a. via Malinowskis beskrivelser af Kula-handlen og Boas' beskrivelser af amerikanske indianeres Potlatch (1)(2).

Kula er handel med smykker af skaller, som cirkulerer mellem handelspartnere på øer i det sydvestlige Stillehav. Smykker med samme værdi byttes af deres ejermænd, hvorefter den nye

ejer beholder smykket hos sig, indtil det sættes i cirkulation igen. Hensigten er at opretholde fred og en god relation til befolkningsgrupper på de omkringliggende øer og samtidig gøre opmærksom på egen rang og prestige. I kontrast beskrives Potlatch, hvor rivaliseringer og magtkampe bliver en del af gavegivning. Høvdinge udfordrer hinanden ved at uddele og ødelægge rigdomme ved et ceremonielt festmåltid, hvor hovedformålet som vært er at statuere sin magtposition. Et nyt Potlatch skulle overgå den forrige høvdings Potlatch, og en invitation måtte ikke afvises. I dag eksisterer Kula-handlen stadig, mens Potlatch derimod er forbudt (1)(2).

Er en gave gratis?

Mauss udleder, at der etableres en social forbindelse mellem giver og modtager, som er behæftet med forpligtelser. At modtage en gave er ikke gratis. Han beskriver en iboende kraft i gaven, som forpligter til at modtage gaven høfligt og gengælde gaven. Der skabes "en noget for noget"-relation mellem giver og modtager ved en forskudt magtbalance, som først genoprettes ved gengældelse af gaven. Hvis det ikke lykkes modtageren at gengælde gaven, mistes værdigheden i relationen. Denne gensidige forpligtelse over for hinanden i relationen beskriver Mauss som reciprocitet (1).

At gengælde en gave

Antropolog Marshall Sahlins udfolder reciprocitet i "On the Sociality of Primitive Exchange" ved at inddele reciprocitetsbegrebet i tre typer: balance-ret, generaliseret og negativ reciprocitet (3).

Balanceret reciprocitet ligger op ad Mauss' oprindelige analyse af gaveudveksling med objekter eller ydelser med samme værdi. Her dannes en relation mellem giver og modtager med tillid til, at gengældelse vil finde sted på et tidspunkt.

Generaliseret reciprocitet er en solidaritet, hvor transaktioner foretages fra dem, som har meget, til dem, som har lidt. Det beskrives som et åbent system uden forventning om forpligtende gengæl-

delse, hvor der skabes en vedvarende og styrket social relation.

Negativ reciprocitet betyder, at man tager noget – uden at give tilbage. Her eksisterer tilliden til gengældelse ikke. Det kan eksemplificeres ved en tyv eller hasardspil. Det beskrives som et lukket udvekslingssystem, hvor der opstår en ubalance og et muligt brud i relationen, da forventninger til relationen og gengældelse ikke er enstemmige.

I situationen med Bente og Emilie kan udledes, at der med gavekassen er et socialt system, som bygger på balanceret reciprocitet. Bioanalytikerne indbetaler et beløb til en fælles kasse, via den gives gaver til hinandens mærkedage, hvorefter modtageren af gaven gengælder ved at give morgenbrød, som spises sammen. Alle i gruppen kender til præmissen for reciprociteten, hvor penge og gaver altid har samme værdi, og brød gives og spises i fællesskab. At Emilie vil tage af brødet, opleves af Bente som negativ reciprocitet. Bente bliver irriteret og irettesætter Emilie, som var hun en tyv, og der opstår dårlig stemning. Emilie havde sandsynligvis anskuet situationen som en handling af generaliseret reciprocitet, hvor gruppen af bioanalytikere lod hende spise af deres brød uden at forvente gengældelse.

Tilgangen til de to typer af reciprocitet har forskellige følgevirkninger for både afdelingen, Bente og Emilie. Havde Bente og de andre bioanalytikere tænkt langsigtet, kunne en tilgang med generaliseret reciprocitet have skabt en langvarig positiv relation mellem dem i fællesskabet. Den følelse, Emilie står tilbage med, er følelsen af at have stjålet fra fællesskabet, men også at fællesskabet ikke er imødekommende. I værste konsekvens kan oplevelsen betyde, at Emilie ikke søger en stilling i afdelingen fremover.

Måltidets betydning

At dele et måltid er det største eksempel på udveksling og reciprocitet imellem mennesker. Et fælles måltid forbindes med forventninger og forpligtelser i relationen. I "Måltidets bindinger: om

filippinske au pairers deltagelse i danske værtsfamilier" analyserer antropolog Karina Dalgas empiri fra sit feltarbejde blandt danske familier med au pairs. Formålet er at undersøge deres indbyrdes relationer, hvordan et måltid mad kan give anledning til inklusion og eksklusion – samt nærhed og distance mellem dem. Dalgas belyser, at måltiderne har stor betydning for relationsdannelsen og au pairernes oplevelse af at blive inkluderet i fællesskabet i værtsfamilierne (4).

Nogle au pairer forventer at blive integreret som fuldtidsmedlemmer af familien, hvor andre definerer sig selv som arbejdskraft og deltager kun i familiemåltider, hvis det indgår i deres arbejdstid. Samtidig kan værtsfamilierne have svært ved at vurdere, hvornår de er arbejdsgivere, og hvornår de indgår i en familiær relation med au pairen. De – til tider – divergerende forventninger har stor betydning for, hvilken relation der dannes. Dalgas er inspireret af Edwards og Stratherens' beskrivelser af social nærhed, der indebærer relationer med forpligtelser, omsorg og fortrolighed, og Pierre van den Berghes studier om apartheid, hvor social distance er i enhver relation, der involverer autoritet og hierarki. Der konkluderes, at manglende

FAGLIG

forventningsafstemning og enighed om regler, der definerer relationen, kan give større grad af adskillelse. Dalgas' empiri belyser, at de danske familier prøver at undgå hierarkiet, og at de underliggende magthierarkier i familier og au pairers relation ikke udelukker muligheder for en nær relation imellem dem (4).

Læring om sociale kulturer

Dalgas beskriver au pairer i en kulturel lærings-situation, som kan sammenlignes med relationen mellem bioanalytikere og bioanalytikerstuderende.

Bente, en anden bioanalytiker eller underviser kunne have italesat reglerne for gavekassen over for Emilie. De glemmer, at Emilie befinder sig i en lærings-situation i praktikperioden, hvor hun også skal lære at agere i den sociale kultur på en arbejdsplads. Underliggende magthierarkier er til stede og har betydning for relationen mellem den erfarne bioanalytiker og bioanalytikerstuderende. Magthierarkier er ikke altid negative, og der kan argumenteres for, at de kan være en nødvendighed i en lærings-situation. Men i kaffestuen kan der være en forventning om, at hierarkiet nedbrydes eller blødes op, for det er her, bioanalytikere og studerende kan mødes på lige fod over madpakken, en kop kaffe eller et fælles måltid. Grænsen imellem inklusion og eksklusion, nærhed og distance i relationen er hårfin. Men det er tydeligt,

at en forventningsafstemning om enighed om de sociale regler ikke har fundet sted.

Det skandinaviske lighedsideal

Antropolog Marianne Gullestad argumenterer i "The Scandinavian Version of Egalitarian Individualism" for, at skandinaverne lever efter ligheds-ideologien, som bygger på en forestilling om at være ens. Man skal kunne genkende hinanden og være enige om de sociale koder (5). Der kan være forskellige opfattelser af, hvordan livet praktiseres efter lighedsidealet. Fx er der modsatrettede opfattelser af, om man skal være inviteret eller ikke for at kunne indgå i et fælles måltid. Forskellige former for sociale interaktioner indebærer forskellige uformelle regler, implicit kommunikation og sociale koder. Hvis der skal etableres og udvikles social kontakt, skal man kunne se den anden deltagers perspektiv.

Emilie var ikke inviteret, men inviterede i stedet sig selv ind i fællesskabet til et måltid. Ifølge Bente bryder Emilie ligheds- og fairnessprincipper i udvekslingen og reciprociteten. Emilie undersøger ikke gruppen af bioanalytikeres perspektiv, uskrevne regler og social koder, og bioanalytikerne hjælper hende ikke ved at italesætte dem. I denne situation fik det store konsekvenser. Det måltid, som potentielt kunne have styrket relationen, endte med at skabe en social distance imellem dem. ▣

KILDER

1. Mauss, M., 2020 [1925], Excerpts from *The Gift*. I *Anthropological Theory. An Introductory History*. Eds. McGee, R.J. og Warms, R.L. London: Mayfield Publishing Company. S. 94-108
2. Vangkilde, K.T., 2020, Marcel Mauss. *Det totale menneske*. I *Klassiske og moderne antropologiske tænkere*. Hastrup, K. (red.). København: Hans Reitzels Forlag. S. 106-124
3. Sahlins, M., 2017 [1972], *On the Sociality of Primitive Exchange*. I *Stone Age Economics*. London: Taylor and Francis. S. 185-275
4. Dalgas, K., 2013, *Måltidets bindinger: om filippinske au pairers deltagelse i danske værtsfamilier*. I *Familie og Slægtskab, antropologiske perspektiver*. Mogensen, H.O. og Olwig, K.F. (red.). Frederiksberg C.: Samfundslitteratur. S. 151-169
5. Gullestad, M., 1991, *The Scandinavian Version of Egalitarian Individualism*. *Ethnologia Scandinavica*, Oslo, vol. 21. S. 3-18

DET FORSKER DE I

Cecilie Schmidt Østergaard

Udd. bioanalytiker og cand.scient.san.

Indskrevet på Institut for Folkesundhed og ansat på Center for Registerforskning, Aarhus Universitet, som ph.d.-studerende

Titel på forskningsprojekt

Effects of pesticide exposure and the risk of adverse respiratory health outcomes

1

Hvad handler projektet om?

Anvendelsen af pesticider i landbruget er stigende og medfører derfor en bekymring om, hvorvidt de toksiske komponenter kan påvirke menneskers sundhed. Især dem, som bor tæt på landbrug, hvor der bliver anvendt sprøjtemidler, er i risiko for luftbåren eksponering. Tidligere evidens peger på, at eksponering af pesticider kan være relateret til luftvejssygdomme såsom astma og KOL.

Projektet vil forsøge at belyse, om der kan være en sammenhæng mellem at bo i nærheden af landbrug, der anvender sprøjtemidler, og udviklingen af luftvejssygdomme. Herunder undersøges det, om eksponering i forskellige trimestre under graviditeten kan øge risikoen for, at barnet får astma i barndommen, eller om eksponering senere i livet kan trigge KOL-anfald.

2

Hvorfor er det relevant/interessant at forske i?

Det årlige forbrug af pesticider i forbindelse med fødevarerproduk-

tion har været stigende i årtier og er nu estimeret til mere end 4 millioner tons. Samtidig stiger også prævalensen af sygdomme, der påvirker luftvejene: Luftvejssygdomme som astma og KOL påvirker flere hundrede millioner børn og voksne på verdensplan. Det er derfor både interessant og relevant at finde ud af, om nogle af de mange tilfælde af luftvejssygdomme kan være helt eller delvist forårsaget af det massive forbrug af sprøjtemidler, der anvendes. Derudover er det også relevant at finde ud af, om der er bestemte typer af sprøjtemidler, der kan øge risikoen for luftvejssygdomme, således at disse kan reduceres eller forbydes.

3

Hvilken metode anvender du?

I Danmark er vi så heldige at have enestående registre med data om den danske population. Fra registrene er det derfor muligt at finde information om både anvendelsen af sprøjtemidler i Danmark, hospitalsindlæggelser og udskrevet medicin, diagnoser og bopæl. Informationerne om anvendte pesticider i Danmark kan kortlægges helt ned til type, mængde og dato

for anvendelse på alle marker i landet. Dertil bliver informationerne om bopæl, og om folk har astma eller tager medicin for astma, koblet på. På den måde kan vi se, om der er en større prævalens af astmatilfælde blandt mennesker, der bor ved de marker, hvor der bliver brugt pesticider, og om bestemte typer af pesticider, såsom ukrudtsmiddel, insektmiddel osv. kan være risikofaktorer.

4

Er du alene i arbejdet eller samarbejder du med andre forskere?

Jeg har meget dygtige kollegaer og supervisorer til at hjælpe og vejlede mig i mit ph.d.-projekt.

5

Hvornår er projektet færdigt?

Juni 2025.

PETRISKÅLEN

Bliv klogere på, hvordan politik, strategi og meninger dannes i Danske Bioanalytikere

HB-mødet
den 19. og 20.
september

Robustheds- kommissionens anbefalinger

I september fremlagde Robusthedskommissionen sin længe ventede rapport til indenrigs- og sundhedsminister Sophie Løhde. dbio har i den forbindelse siddet med i en FH-følgegruppe. Ud over at komme med 20 anbefalinger for et fremtidigt robust sundhedsvæsen kan man af rapporten læse flere væsentlige konklusioner.

- Siden år 2000 er der ikke kommet flere bioanalytikere i sundhedsvæsenet.
- Inden for de sidste ti år uddannes der omkring 100 flere bioanalytikere om året end tidligere.
- Det er svært at rekruttere bioanalytikere.
- Bioanalytikere forlader i højere grad end bl.a. læger og sygeplejersker det offentlige sundhedsvæsen.
- Bioanalytikere går gerne på efterløn.
- Bioanalytikere er en af de grupper i sundhedsvæsenet, der altid eller ofte finder det nødvendigt at arbejde meget hurtigt.
- Bioanalytikere oplever at have meget lidt indflydelse på eget arbejde.

Lovforslag om forbeholdt virksomhedsområde for sygeplejersker

dbio har for anden gang afgivet et kritisk hørings svar på et udkast til lovforslaget, der bl.a. vil give sygeplejersker mulighed for at udføre en række opgaver som fx at tage blodprøver uden at spørge en læge først. Lovforslaget ventes at blive vedtaget i Folketinget til januar.

Det er ikke forventningen, at loven vil ændre praksis på sygehuse, men derimod i kommunalt regi. dbio arbejder aktivt for at påvirke implementeringen og har bl.a. holdt møder med Sundhedsministeriet, Kommunernes Landsforening, Lægeforeningen og Dansk Selskab for Almen Medicin. dbio har to overordnede budskaber. Dels ønsker man, at lovtæksten bliver præciseret i forhold til udredning og diagnostik for at understøtte god ressourceudnyttelse i sundhedsvæsenet, og dels ønsker man at få diagnostikken i kommunerne kvalitetssikret via krav om nogle mere bindende ordninger.

DOM AFSAGT

Der er faldet dom i sagen om en fertilitetsklinik, der i 2019 meldte sig ind i Dansk Industri og opsagde overenskomsten med dbio med simpelt varsel, da klinikken mente, at arbejdet nu var dækket af Industriens Funktionæroverenskomst. dbio protesterede mod opsigelsen, da det er dbio's opfattelse, at arbejdet ikke kan være omfattet af Industriens Funktionæroverenskomst. dbio fik ikke medhold i Arbejdsretten og overvejer nu næste skridt.

ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

ÅRSKURSUS FOR ENDNU FLERE

HB besluttede at hæve deltagerantallet til årskurset, så de knap 30 repræsentanter, der stod på venteliste, også fik mulighed for at deltage.

FÆRØERNES FORMAND

HB har besluttet at give to dages frikøb om måneden til den nye formand for de færøske bioanalytikere. Det svarer til to dage i 11 måneder om året, da sommerferien ikke tælles med. Beslutningen er truffet på baggrund af et ønske fra bestyrelsen på Færøerne, hvor formanden vil påtage sig en større opgave med rådgivning og forhandlinger for bioanalytikerne på Færøerne. Her er bioanalytikerlønningerne nemlig sakket bagud i forhold til andre sammenlignelige fag siden 2015. HB skal senere evaluere ordningen.

FOTO / SHUTTERSTOCK

Styrket it-sikkerhed

dbio har gennem det seneste år implementeret en række tiltag for at styrke it-sikkerheden i foreningen, blandt andet med en opgradering af den sikkerhedssoftware, der beskytter foreningens systemer. Men hovedbestyrelsen vil gerne i mål med at sikre, at dbio's it-sikkerhed også er rustet til en fremtid, hvor trusselsbilledet forventes at blive mere og mere skærpet. Derfor besluttede HB at udmønte yderligere 175.000 kr. til dette formål. Pengene skal bl.a. gå til styrkede it-beredskabsplaner og uddannelse og instruktioner af brugerne af dbio's it-systemer.

Slut med andre faggrupper på Lederforum og underviserdag

Det blev på mødet besluttet, at andre faggrupper for fremtiden ikke vil kunne deltage i dbio's Lederforum og underviserdag, selvom de skulle være medlem af en forhandlingsberettiget organisation. Argumentet er, at man ønsker at bibeholde fortroligheden blandt de deltagende bioanalytikere.

ER DER BEHOV FOR MERE SPECIALISERING?

I OK21 aftalte Danske Bioanalytikere og Danske Regioner, at der skulle gennemføres en spørgeskemaundersøgelse. Årsagen var, at mange af fagets specialister i disse år går på pension. Derfor skulle undersøgelsen afdække sundhedsvæsenets behov for specialkompetencer hos bioanalytikere – og mulighederne for at opnå disse kompetencer. Spørgeskemaet blev sendt ud til 4.426 medlemmer i de fem regioner. 1.204 har svaret, hvilket giver en svarprocent på 27. I løbet af august og september er der gennemført 45 opfølgende interview med bioanalytikere og repræsentanter fra sundhedsvæsenet og uddannelsessektoren.

Nu venter anden fase, der skal planlægges sammen med Danske Regioner.

OK24 og trepartsforhandlinger

Hovedbestyrelsen drøftede foreningens strategi vedr. trepartsforhandlingerne om de ekstra lønmidler og udtagelse af krav til overenskomsten 2024 med baggrund i de krav, medlemmerne er kommet med. 2/3 af medlemmerne har indsendt forslag til krav.

Artikelserie med konkrete ideer og tiltag til, hvordan bioanalytikere og laboranter kan være med til at gøre verden lidt mere grøn eller i hvert fald lidt mindre sort. Skriv til journalist Niels C. Jensen, ncj@dbio.dk, hvis du har en grøn idé. De allerbedste ideer er konkrete lavpraktiske tiltag, som andre kan lære af og bruge på deres egen arbejdsplads.

Malene Cleemann-Klarlund (tv.) og Kirsten Vikkelsø Madsen har gennemført flere konkrete tiltag, som har reduceret Københavns Professionshøjskoles klimatryk ift. brug af kemikalier og plast.

Bioanalytikeruddannelsen i København vinder grøn pris

TEKST / NIELS C. JENSEN, DIGITAL REDAKTØR OG JOURNALIST

“Malene og Kirsten har med fokus på nytænkning, kulturændring og et opgør med ‘plejer’ og vanens magt blandt andet reduceret brug af plastik, reagenser og kemikalier i laboratorierne på bioanalytikeruddannelsen”

Sådan står der på diplomet for den grønne pris fra Københavns Professionshøjskole, som i år gik til laboratorietekniker Malene Cleemann-Klarlund og lektor Kirsten Vikkelsø Madsen.

De to er, ifølge Københavns Professionshøjskole, godt i gang med at vende hver en sten i bioanalytikeruddannelsens laboratorier for at finde smartere og grønnere måder at gøre tingene på.

“Vi går al drift, alle arbejdsgange og alle øvelser igennem. Teknologien ændrer sig hele tiden, og det gælder om at have fingeren på pulsen og at have de rigtige kontakter, så vi kan få adgang til ny viden og bæredygtigt udstyr,” forklarer Kirsten Vikkelsø Madsen.

Plast af ældre dato

Malene Cleemann-Klarlund og Kirsten Vikkelsø Madsen har gennemført flere konkrete tiltag, som har reduceret professionshøjskolens klimatryk i forhold til brug af kemikalier og plast.

“Vi køber fx plastvarer, hvor udløbsdatoen er overskredet. Det kan vi gøre, fordi

vi er en uddannelsesinstitution, hvor de studerende skal øve sig. Det ville jo ikke gå på et hospital. Vi er også gået over til glas i stedet for plastikbægre, og vi gør i det hele taget alt, hvad vi kan, for at forlænge levetiden på vores materialer,” fortæller Malene Cleemann-Klarlund, der er uddannet bioanalytiker og nu har titel som laboratorietekniker.

Grøn omstilling kræver ofte investeringer

Nogle grønne tiltag kræver en investering, mens andre med det samme reducerer omkostningerne, forklarer de to prisvindere.

“I en af vores øvelser har vi reduceret omkostningen til kemikalier med 50 procent, mens vi fx skal bruge 44.000 kroner, hvis vi skal købe en ny maskine til at visualisere DNA på en mere bæredygtig måde,” forklarer Malene Cleemann-Klarlund.

Med det nuværende udstyr til at visualisere DNA anvendes UV-lys og et kræftfremkaldende stof, som både udsætter de studerende for en sundhedsmæssig risiko og er meget dyrt at skille sig af med som affald.

“Det nye udstyr, som vi har på prøve, bruger LED-lys og et andet kemisk farvestof, som er ufarligt og billigt at komme af med bagefter,” siger Kirsten Vikkelsø Madsen.

En anden investering, som Malene Cleemann-Klarlund, Kirsten Vikkelsø Madsen og deres kolleger har indfaset i bioanalytikeruddannelsens laboratorier det seneste år, er et nyt pipettesystem.

“Med det nye system kan vi genbruge

opbevaringsboksene til pipetterne, og den enkelte pipettespids koster nu 1 krone mod tidligere 7 kroner. Til gengæld har hver ny pipette kostet 3.000 kroner, men med vores store forbrug af spidser kan det godt svare sig på den lange bane, og det er mere bæredygtigt,” lyder det fra Kirsten Vikkelsø Madsen

En naturlig del af uddannelsen

Det er et mål for Malene Cleemann-Klarlund og Kirsten Vikkelsø Madsen at gøre arbejdet med bæredygtighed til en naturlig del af bioanalytikeruddannelsen.

“Arbejdsgiverne forventer, at vores dimittender ved, hvordan man forbruger mindre, arbejder smartere og tænker mere bæredygtigt. Derfor forsøger vi at gøre de studerende bevidste om, hvad de selv kan gøre for fx at minimere deres forbrug af plastik, og vi fortæller dem om de grønne valg, vi foretager i laboratorierne. Det er et område, vi skal arbejde meget mere med fremadrettet,” siger Malene Cleemann-Klarlund.

Malene Cleemann-Klarlund og Kirsten Vikkelsø Madsen understreger, at de ikke er alene om arbejdet med bæredygtighed på bioanalytikeruddannelsen.

“Vi har en samlet gruppe kolleger med os, og vi kunne slet ikke gøre det uden dem,” siger de samstemmende.

De understreger også, at de hverken er genier eller eksperter:

“Men vi har viljen og lysten til at forandre og lede den grønne omstilling ind i vores laboratorier, og hver dag bliver vi klogere og mere bevidste om, hvilke parametre vi skal ændre på for at nå videre i processen. Vi er kun lige begyndt”. □

OK24 er i fuld gang

Danske Bioanalytikere forhandler de næste mange måneder om ny overenskomst for ansatte i staten og regionerne. Men hvem forhandler vi med, og hvad sker der de næste måneder?

TEKST / TINA GROTH-ANDERSEN,
KONSULENT I DBIO
ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

En ny overenskomst lander 1. april 2024. Det er planen, og dbio er allerede i fuld gang. I sommer kunne medlemmerne indsende krav. dbio's hovedbestyrelse har nu udtaget krav. I efteråret prioriteres kravene med både Sundhedskartellet og Forhandlingsfællesskabet for regionsansatte og med CO10 for statsansatte, som vi forhandler sammen med.

Kravene udveksles med Danske Regioner og Medarbejder- og Kompetencestyrelsen inden jul, og dbio forhandler i januar og februar i tekniske arbejdsgrupper og ved politiske forhandlinger. Inden 1. marts er planen, at der er en ny overenskomst, som kan sendes til urafstemning blandt medlemmerne, og som kan træde i kraft fra 1. april 2024.

Hvem forhandler vi sammen med?

Danske Bioanalytikere forhandler ny overenskomst sammen med Sundhedskartellet (otte organisationer), som dækker mere end 90.000 ansatte i kommuner og regioner, bl.a. radiografer, tandplejere og sygeplejersker.

Sammen med Sundhedskartellet forhandler vi de specielle krav, som handler om bl.a. lønmodellen, fridage, arbejdstidsregler og vilkår for kandidater.

Danske Bioanalytikere forhandler de generelle krav som fx vilkår for seniorer, ferie og barsel sammen med Forhandlingsfællesskabet (51 organisationer) med mere end en halv million medlemmer i kommuner og regioner, herunder læger, portører og pædagoger.

I staten forhandler Danske Bioanalytikere sammen med CO10, som dækker 40.000 ansatte, bl.a. politibetjente, socialrådgivere og sygeplejersker ansat i staten.

dbio med ved det store bord

Martina Jürs, formand for Danske Bioanalytikere, er en del af forhandlingsdelegationen i både Sundhedskartellet og Forhandlingsfællesskabet.

Hvis der skal forhandles krav, som kun vedrører bioanalytikere, forhandler dbio dem selv med Danske Regioner.

I CO10 har Danske Bioanalytikere ikke en plads ved det centrale forhandlingsbord, hvor de centrale krav for alle forhandles. Men Martina Jürs sidder med i CO10's bestyrelse, og der er et godt samarbejde mellem organisationerne, så vi hele tiden er opdaterede under forhandlingerne. ▣

Konfliktstøtte kræver medlemskab senest 31. december 2023

Husk at fortælle dine kolleger, at de skal være medlem af dbio senest 31. december 2023, hvis de vil kunne få konfliktstøtte ved en eventuel konflikt.

Jo før de bliver medlem, jo mere indflydelse får de, og vi mærker alle det styrkede samarbejde.

Sidste frist 31. december 2023

Man har ret til konfliktstøtte, hvis man forinden har betalt kontingent i mindst tre måneder. Det er en del af dbio's vedtægter. Da en eventuel konflikt kan blive varslet til den 1. april 2024, skal man derfor være indmeldt senest den 31. december 2023 og have betalt i januar, februar og marts for at være berettiget til konfliktstøtte.

Hvis vi ikke kan blive enige med arbejdsgiver om en ny overenskomst, kan dbio udtage medlemmer til strejke. Arbejdsgiverne kan begrænse deres udgifter under konflikten ved at lockoute de bioanalytikere og laboranter, der ikke allerede strejker. Det betyder, at man ved både strejke og lockout vil blive sendt hjem uden løn, bortset fra hvis man indgår i afdelingens nødberedskab.

Arbejdsgiver afgør, hvor mange der bliver udtaget til lockout. Under OK18 varslede de en omfattende lockout.

Medlemmer af Danske Bioanalytikere er berettiget til konfliktstøtte ved strejke og lockout. Hvis du ikke er medlem af dbio, kan du hverken få konfliktstøtte eller dagpenge fra a-kassen.

navne

FOTO / PRIVAT

Ny medarbejder i dbio's sekretariat

Matilde Birch Enevoldsen er 34 år og ny administrativ medarbejder i faglig afdeling i dbio. Matildes opgaver tæller bl.a. koordinering af kurser, efteruddannelse og webinarer, og så skal hun være med til at sørge for, at alt det praktiske omkring kurserne er på plads før, under og efter selve afviklingen. Matilde er uddannet kontorassistent med speciale i administration. Hun kommer fra en stilling i Din Sundhedsfaglige A-kasse (DSA), hvor hun sad i medlemscenteret. Hun har desuden været ansat i Dansk El-Forbund og Teknisk Landsforbund.

Redaktøren - Farvel og velkommen

Jytte Kristensen, fagbladet Danske Bioanalytikeres redaktør, gik 1. juni i år på pension efter ikke mindre end 26 og et halvt år på posten. Hun gennemførte undervejs to relanceringer af bladet og førte det frem mod det mere moderne magasinlignende format, det har i dag.

Den 1. august tiltrådte hendes afløser, Anne Sophie Flach, som kommer fra et job som journalist og morgenredaktør på DR. Her har hun produceret historier til såvel radio som TV-Avisen, dr.dk og sociale medier. De seneste år hovedsageligt inden for sundhedsområdet, hvor hun bl.a. har været med til at afdække konsekvenserne af jordmodermangel og travlhed på landets fødegange. Den nye redaktør er 32 år, gift og har to børn.

FOTO / PRIVAT

FOTO / RIGSHOSPITALET

Ny chefbioanalytiker på Afdeling for Klinisk Biokemi

Peter Böhm er ny chefbioanalytiker på Afdeling for Klinisk Biokemi på Rigshospitalet. Dermed er han tilbage ved den klassiske biokemi, hvor han også startede sin karriere. Han forlader stillingen som chefbioanalytiker i Afdeling for Genetik på samme hospital. Af nye tiltag, der ligger i den nærmeste fremtid inden for faget, nævner han bl.a. anvendelsen af kunstig intelligens og arbejdet med brugerdrevne data.

Ny chefbioanalytiker på Afdeling for Nuklearmedicin

Helle Hedegaard Lethmar tiltrådte den 15. august i år som chefbioanalytiker på Afdeling for Nuklearmedicin på Herlev og Gentofte Hospital. De seneste otte år har hun været ledende overbioanalytiker på Klinisk Biokemisk Afdeling på Rigshospitalet, Glostrup, og inden da var hun i en lang årrække ledende bioanalytiker på Afdeling for Nuklearmedicin på samme hospital.

FOTO / HERLEV HOSPITAL

Sygehus Lillebælt får ny chefbioanalytiker

Nina Mogensen er pr. 1. august i år ansat som ny chefbioanalytiker på Biokemi og Immunologi på Sygehus Lillebælt. Nina Mogensen har arbejdet på afdelingen i 20 år, senest som overbioanalytiker, og overtager jobbet som chefbioanalytiker fra Carsten Thomsen, der er gået på pension.

FOTO / TOBIAS NØRGAARD PEDERSEN, SYGEHUS LILLEBÆLT

ILLUSTRATION / SHUTTERSTOCK

Løn og ansættelseskontrakt ved jobskifte

Spørgsmål:

Jeg har fået tilbudt et nyt job. Hvis jeg skal kunne starte om en måned, er jeg nødt til at sige mit nuværende job op allerede i dag. Jeg har endnu ikke aftalt løn med det nye sted, men kan jeg sige op nu og regne med, at det falder på plads?

Svar:

Det er meget vigtigt, at du ikke opsiger din nuværende stilling, før du dels har modtaget et ansættelsesbrev fra din nye arbejdsgiver, dels har fået forhandlet lønnen på plads.

En gang imellem kan det være svært for arbejdsgiver at nå at få et ansættelsesbrev færdigt. I så fald skal du som minimum have en bekræftelse på mail, hvori der står, at de vil ansætte dig, samt

hvilken løn og hvilke tillæg og øvrige arbejdsvilkår (tjenestested mv.) der gælder.

Der er flere gode grunde til, at du ikke må sige din stilling op, før alt er aftalt i din nye stilling.

I værste fald kan du risikere at stå uden job, hvis du ikke har modtaget et skriftligt bindende jobtilbud fra den nye arbejdsgiver. Hvad hvis I ikke bliver enige om vilkårene, eller hvis arbejdsgiver trækker den mundtlige tilkendegivelse tilbage?

Derudover er der mange, der tror, at de som minimum er sikret den samme løn i den nye stilling, som de havde i den gamle, når man skifter stilling i det offentlige. Det passer ikke nødvendigvis. Både skalaløn og de personlige tillæg kan i nogen grad forhandles. Derfor risikerer du at blive nødt til at acceptere en lønnedgang, hvis aftalerne ikke var på plads, og

du gerne vil beholde dit nye job.

Til gengæld skal du også vide, at det ofte er ved netop jobskifte, at du har mulighed for at forhandle en lønfremgang. Derfor er der god grund til at insistere på, at der skal være tid til lønforhandling, inden du siger ja til stillingen. Hvis det er dig, de vil have, vil de som regel også gerne vente en måned med at ansætte dig.

Under alle omstændigheder er det en god idé, at du bruger den lokale tillidsrepræsentant på det nye arbejdssted, hvor du søger job. Tillidsrepræsentanten kan informere dig om løn- og tillægsniveau på arbejdsstedet. Derudover kan tillidsrepræsentanten hjælpe dig med forhandling af tillæg og indplacering efter løntrin. Endelig kan tillidsrepræsentanten hjælpe dig med processen, og at alt er på plads, inden du siger din nuværende stilling op. ▣

EntericBio realtime®

**Giver resultat direkte fra fæcesprøver
på én og samme dag.**

- Ingen DNA ekstraktion
- Ingen manuelle pipetteringstrin
- Hurtigt svar indenfor 3 timer

Patogene paneller til detektion af:

- **Salmonella**
- **STEC**
- **Shigella**
- **Campylobacter**
- **Cryptosporidium**
- **Giardia**
- **Yersinia**
- **Entamoeba**
- **Vibrio**

